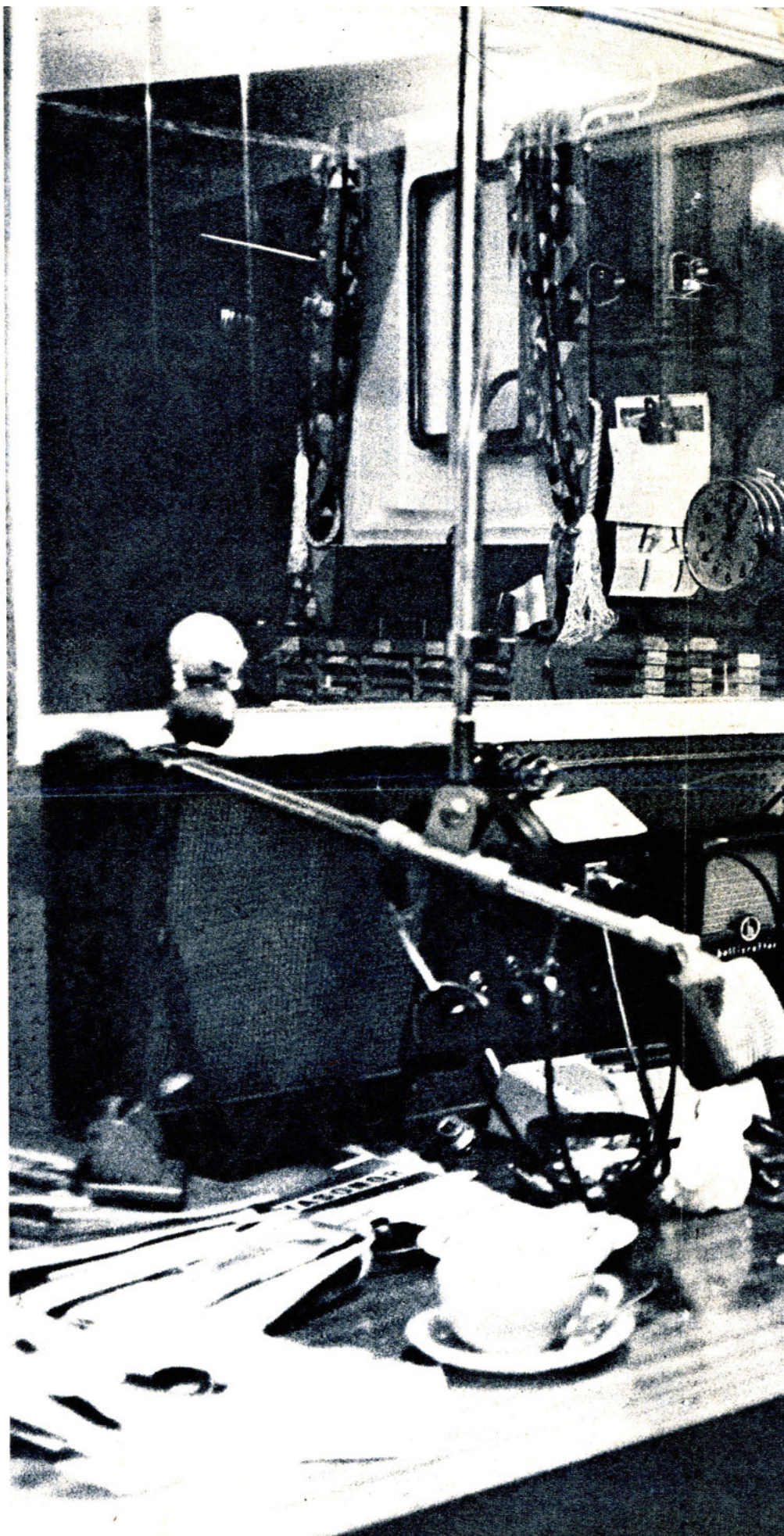
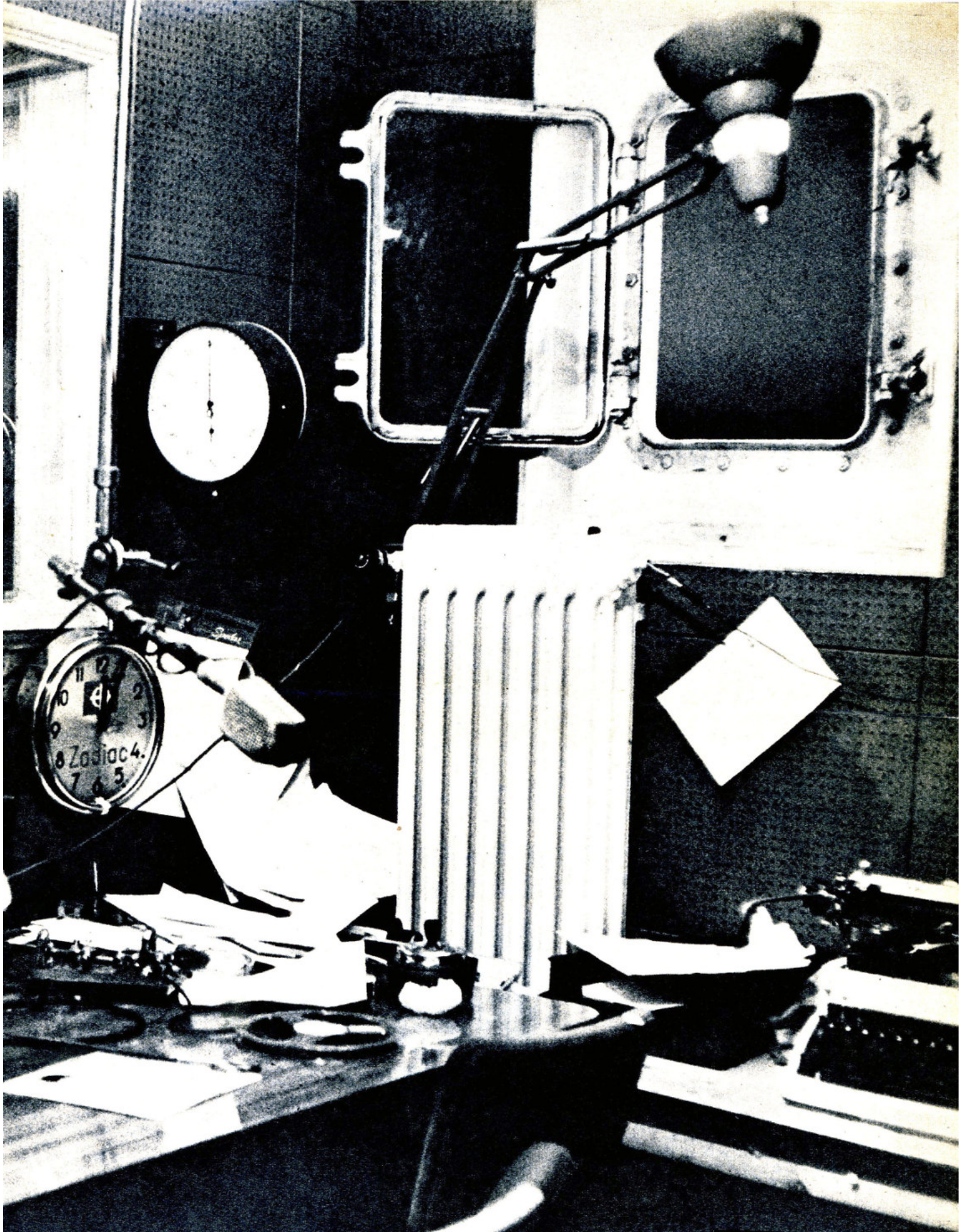

Adjöss Radio Nord! **SISTA PLÅTEN FRÅN BÅTEN**

Radio Nord har tystnat. Detta är den sista bilden från sändarfartyget i Östersjön. Klockan är 00.04 söndagen den 1 juli. Studiohytten är övergiven. Hallmännen håller just på att gå i båtarna för att resa till fastlandet. En halväten apelsin, några manuskriptlappar, ett par odiskade kaffekoppar, en magnefonrulle och ett par skivmappar har lämnats kvar. Genom fartygsventilen fläktar sommarnattsbrisen från havet. Slut på ett märkligt äventyr i etern.

SE var i studiohytten under sändarfartygets sista timmar. Jack Kotschak sa: — Skönt att det är slut. Jag hade inte pallat längre!

VÄND!

Och här är Radio Nord's sista timmar.

■ Det här är berättelsen om Radio Nord's sista timmar...

På sista sändningsdagens förmiddag går passbåten Bellona ut från järnvägsbryggan i Nynäshamn till sändarfartyget Bon Jour som ligger 18 distansminuter ut i plurret och inte heter Bon Jour alls utan Magda Maria av Panama. Ombord i passbåten är chefsteknikern Pelle Lönndahl, journalister och fotografer från Dagens Nyheter, Expressen, Text & Bild och SE samt självaste Skivbytaren på Östersjön — pirathövdingen Jack S. Kotschak, för alla eventualiteters skull skrudad i tvär-rändig tröja.

Under två timmars resa från Nynäs till sändarfartyget är pirathövdingen vid bästa lynne. Han kryper opp i fören, skjuter båtmössan käckt på svaj och ser ut som en solbränd lillbrorsa till Clark Gable när han ler med alla tänderna mot fotograferna och säger:

— Skönt att det här är slut. Jag hade inte pallat längre. Man orkar för fan inte slåss mot fyra regeringar på en gång utan att det tar på en!

Kl. 13.45 — Den här skutan har aldrig gett mej några pengar!

Passbåten bereder sej att borda sändarfartyget. Tjänstgörande hallmän ombord, Caj Häger och Chris Wahlström (Programmet A la carte à la Chris) vinkar vid relingen. Piraten Svarte Jack säger:

— Men även om det har varit trötsamt de här 16 månaderna som vi har varit i luften så är det synd att det ska ta slut. För det var ju nu det skulle börja. Det var ju nu det hela skulle börja ge pengar.

— Det har alltså inte gett några pengar att vara radiopirat?

— Nej, för vi fick så många hårda smällar. Antennhaverier och maskinhaverier. Kostnaderna blev för stora.

— Varför slutar Radio Nord att sända redan nu? Lagen har ju inte trätt i kraft än?

— Därför att det såg så knackigt ut med annonser i juli. Jag vågade inte köra vidare på det underlaget. Det verkade som om annonsörerna drog sej. Men när det väl blev bestämt att vi skulle sluta den 30 juni, ja då blev det rusning. I dag har vi så mycket annonser så jag vet inte hur vi ska hinna med att spela musik och ta avsked av lyssnarna.

■ Piraten svingar sej över relingen, välkomnas av sändarfartygets chef, kapten Johnson. Kaptenen är ivrig. Han och hans besättning vill ha nyheter. Ingen ombord vet vart fartyget ska gå härnäst. Stämningen sjunker när det visar sej att Kotschak inte har något besked att ge. I nästa vecka, kanske det klarar. Flera spekulanter vill hyra Bon Jour. Och nästa ankarplats kan bli Biscayabukten likaväl som Bottniska viken.

■ Kotschak lånar en penna och ett par blad ur SE:s reportageblock. — Jag ska skriva en hälsning till Sveriges Radio som vi ska köra i kväll! Lite roligt ska vi väl få ha sista dagen. Så här säger vi: »Kära Sveriges Radio AB, här får ni cirka tre miljoner lyssnare som är vana vid glad underhållning dygnet om, ta väl hand om dem.»

— Har ni tre miljoner lyssnare?

— Nja, säger piraten och kliar sej bakom örat. Senaste undersökningen vi gjorde visade att 22 proc. av de tre miljoner, som vi kan nå, lyssnade på oss. Och så har vi 600.000 i Finland som hör kanonbra. Men jag tror att undersökningen var dålig, jag tror vi når ännu många fler.

■ Bon Jour gungar tungt i sjöhävningen. Men havet ligger inte öde. En liten passbåt med aktersnurra trotsar vågdalarna och när den efter många om och men når fram till Bon Jour, så bordar den inte. Den bara stryker förbi och han vid rodröt kastar en bukett röda rosor över relingen.

— En sista hälsning, ryter passagerarna. De måste ryta för att överrösta Bon Jours dieselmotorer som går dag och natt för att driva generatorerna till sändaren. Det kommer fler båtar. De mest företagsamma bordar Bon Jour, äntrar ombord och klappar skeppskatten Oswald och tigger skivor.

— För dom har ni väl ingen användning för nu? Kotschak delar ut LP till höger och vänster.

Kl. 16.00 — Varsågod, här får ni tårta med kors på!

Kocken har brassat på under kaffepannorna och det blir en sista högtidlig fika för personal och gäster. Kotschak bjuder på tårter som han beställt i stan, röda jordgubbstårter med vita

begravningskors i marsipan. Han har en sån humor, Kotschak. Man frågar:

— Kommer Radio Nord tillbaka? Tänker pirathövdingen gnugga sina gemknölar för att komma på ett sätt att än en gång kringgå lagarna?

— Nej, aldrig mera, säger Kotschak. Det blir aldrig mera kommersiell radio i Sverige. Möjligen TV. Fast killarna i TV-främjandet kör med fel argument. Dom yrar hela tiden om behovet av ett nytt annonsmedium. Det väsentliga argumentet är väll att folk har ett behov av mera underhållning. Det är det behovet TV-främjandet ska köra med.

Längre kommer inte piraten, för sen ska alla fotografer ta bilder av honom och tårten med korset på.

Kl. 19.30 — Två män i en båt och piraten vinkar adjöss.

Klockan halv åtta bordar en folkbåt med två fritidsseglare. Jo, visst får dom se sej omkring i Bon Jour. Men Kotschak är inte hemma. Han har redan seglat i land med en del av personalen. När han satt på relingen i aktern och vinkade adjöss till Bon Jour för allra sista gången, såg han ut som en nyutskrivna patient som reser hem efter att nyss ha blivit kvitt en besvärlig åkomma. Glad och nyter.

■ Hä: ombord är det dags för bitter final.

Kvar på Bon Jour: Chefsteknikern Lönndahl, administrativ killarna Bengt Törnkrantz och Benny Witz, hallmännen Caj Häger och Sten Hedman samt teknikerna Hadar Bergman och Kenneth Agehed.

Just nu snurrar ett band med Larsan Sörensons avskedsprogram »De tio» — en speciellt för dagen kombinerad Topplista med följande låtar:

Det var du som sa nej (Skoglundhälsning), om vi aldrig möts igen (hälsning till lyssnarna), Sedan bort över haven de drar, Segla hem, Sämt är livet, Skeppet skall segla i natt, Låta bli, sluta spela, Adjö, farväl för sista gången och Stick i väg, Jack.

Pelle Lönndahl säger: — Klockan åtta släpper vi Barabbas lös. Då ska Sten och Caj gägga från studiohytten. Och en gång i timmen sänder vi Jacks avskedstal och ovanpå det kör vi med nedräkning — tio, nio, åtta, sju, sex o. s. v. för att göra det lite dramatiskt dagen till ära.

■ Replik utifrån däck: — Grabbar, det kommer en båt till med besökare.

Hallmännen Hedman: — Hjälp, nej för guds skull, jag pallar inte för en tårtbit till!

Lönndahl: — Klockan åtta ska Jacks tal gå igen.

Hedman: — Ska vi inte ta å psyka honom lite?

Lönndahl: — Alla gånger.

När allt var slut kastade dom Broddmans i sjön

Kl. 21.01 — Vi spelar Brigitte Peugeot för pirathövdningen.

Klockan 19.58 har herrar Lönn Dahl och Hedman kommit på hur man ska skoja med chefen. Ovanpå hans tal kör dom skivan »Brigitte Peugeot» som spelade en viss roll som signatur i en viss tävling en gång i Radio Nord. Pelle Lönn Dahl säger:

— Och efter Peugeot-låten kör vi annonsen om Stig Olsson bilfirma. Lyssnarna kanske inte hajar, men Jack förstår nog vad vi menar. Hihi.

Operation Psykning av chefen utlöser skallande gapskratt i studiohytt och kontrollrum. Vakhavande teknikern har så roligt att han knappt hittar rätt bland knappar och spakar. En av killarna säger: — Nu grabbar, får vi sparken i morron.

En annan: — Men det har vi ju redan fått! Gapskratten skallar igen. Utanför hyttventilen sänker sej skymningen över Östersjön för det har mulnat. Det är stormvarning vid Söderarm.

■ Kl. 21.23 — Besättningsmannen Afte ber att få hälsa hem till Olga med låten »Tina». Visst får han det, en sån här kväll. Men grabbarna i studion säger: — Inte fan är 'u väl så dum att du tror att Olga sitter inne och lyssnar på radio en lördag?

Sten Hedman glädjer lyssnarna med en Radio Nord-vits: »Om Gerd köper en lantgård, kan man då kalla den gården för gårdsgård?»

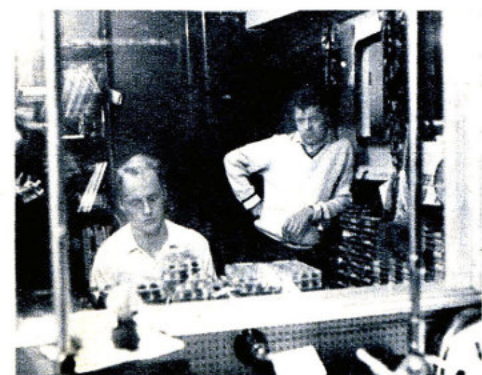
Skallande gapskratt i kontrollrummet. »Sten är toppen, i kväll är han alldeles för jävlig.»

■ Kl. 22.00 — Diskussion i studion. Hedman ropar inifrån studiohytten: — Nu kör vi Happy José, sen nedräkningen, sen Jacks tal och så kör vi min grej från nasten, det där bandet du vet.

Teknikern: — Men jag tänkte köra Broddmans mellan Happy José och nedräkningen. Hedman: — Struntai Broddmans!

Kl. 23.10 — Hedman berättar en vits från militärlivet. Han är inkallad, nämligen, och har bara fått permis för det här tillfället:

— Varför hälsar nte Andersson?
— Tja...

— Ser ni inte vilken grad jag har?
— Nä.
— Gissa då!
— Fyrtio?

■ Programmet rullar vidare. Kotschaks hälsning till Sveriges Radio, där han frikostigt lämnar över tre miljoner lyssnare, läses upp. Och så utbjuder man fartyget Bon Jour till försäljning. »Svar till 3 miljoner under adress Mac Lendon studios Dallas, Texas, USA».

Ute i mässen sitter besättningen och tittar på TV. Ingen har något större intresse av att höra på Radio Nords sändning. Man har hört så mycket Radio Nord som man orkar höra under de 16 månaderna här ute på Östersjön.

Glammet i studio och kontrollrum fortsätter. Vid relingen står Pelle Lönn Dahl och kreter pluggar till flaskposterna som vräks överbord — coca cola-flaskor med sista tiolistan i. Vi tar en bild av honom och han säger: — Skriv i bildtexten att jag övar mej tills vi ska till Medelhavet. Till Kreta! Hahaha! I högtalarna hörs Larsan Sörenson göra ett sista förtvivlat försök att övertyga lyssnarna om lämpligheten av att handla i »Östermalms Radio, den glada butiken». I norr blinkar Huvudskärs fyr. I söder blinkar Landsort. I studion blinkar röda lampan och Bon Jours hallmän pratar in i det sista. Man tackar alla som sänt telegram och man tackar konditorn på Kammarkargatan för de goda tårtorna med kors på. Men det är ingen riktig geist över avskedsprogrammet. Vi hade väntat oss ett mera magnifikt finalupptåg i etern.

Kl. 23.30 — Så ja, grabbar, nu slänger vi Broddmans i sjön

Halv tolv är direktsändningen från båten slut. Teknikern lägger på Larsan Sörensons bandade farvälprogram, det där med specialtopplistan. Sten Hedman och Caj Häger pustar ut i studiohytten. Pelle Lönn Dahl kommer in och hallmännen har en speciell bön: — Kan vi inte få långa bandstumpen med Broddmans, Broddmans, Broddmans-reklamerna i spat?

Pelle ruskar på huvudet.

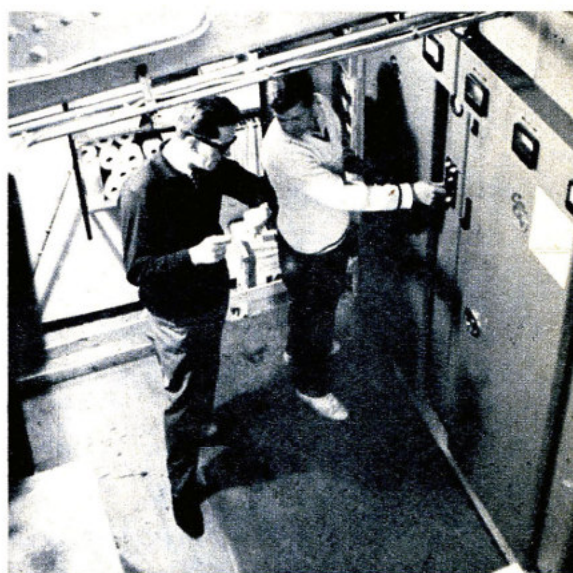
■ Larsan Sörensons program ekar genom högtalarna medan teknikerna städar i kontrollrummet. De hundratals kartongerna med musikband surras fast i hylorna för att inte dräsa i golvet vid eventuell sjögång. Kontrollrummets pick-up-armor surras också. Det ska vara snyggt och städat här utfall Bon Jour skulle råka bli sändarfartyg igen.

Kapten Johnson tittar in genom ventilen. Han säger: — Jaha, så är det här lilla roliga över.

Sten Hedman: — Jojomen, ska vi gå ut på däck och gråta tillsammans?

Caj Häger: — Är 'de nån som känner nån klump i halsen?

Tekniker: — Nä, men nog känns det lite konstigt. Annan teknik: — Ja, så som man har gungat på den här skutan!

Kl. 00.02 — Knipps — där bröt vi strömmen till sändaren!

Larsan Sörensons avskedshälsning tonar ut i etern med en sista nedräkning. Sista låt: Swedish Rhapsody. Sista annonsknutte: Westinghouse, för dom var första annonsör den 8 mars 1961 är Radio Nord startade. Sista röst: Larsan.

Ett sista vemodigt ackord och så tyst. Radio Nord finns inte mer.

Pelle Lönn Dahl och Bengt Törncrentz går under däck och bryter strömmen till sändaren. Det var dom som slog på sändaren för 16 månader sedan. Sen — det högtidligaste av allt: Med dröjande steg går Pelle Lönn Dahl mot relingen. Han har en liten ask i handen. Plötsligt svingar han armen och langar asken med full kraft långt ut i spat. I asken: Bandet med reklamknutten för Broddmans, Broddmans, Broddmans...

Sten Hedman: — Å, va skönt... kan inte jag få slänga Tanorama, snälla...?

■ Kl. 00.25 — Den siste piraten lämnar Bon Jour och embarkerar passbåten Bellona. Passbåten gör ett varv kring Bon Jour som lyser röd i gryningssolen över havet. Passbåten bölar till salut med sirenerna. Hallmän och tekniker står i givakt på passbåtens fördäck och sjunger i kör:

»Gör Broddmans, Broddmans till er affär ty Broddmans, Broddmans ju billigare är...»

Det är ett gripande skådespel i gryningen.

■ Sedan tystnar glammet ombord. Den övergivna Bon Jour svänger i sin ankarkätting. Hon krymper snabbt för våra ögon när passbåten stävar in mot Nynäs. Snart syns bara masttopparna. Tekniker och hallmän tittar efter henne under tystnad.

— Men för fan grabbar, här kan vi inte stå och deppa. Å're nån som vill ha en pjolter?

Och stämningen stiger igen medan grabbarna läppjar på sin pjolter nere i mässen. En råkar stjälpa ett glas, men Caj Häger är raskt där med en trasa.

— Värst vad du är huslig då!

— Ja, säger Caj, jag måste ha nåt att göra. Jag förlorade mitt jobb för en stund sen...